

Povaha římsko-právních textů

Miroslav Frýdek ©

Normativní povaha

Pro texty s normativní povahou je společným znakem stručnost až strohost. Tato strohost je pozůstatek z nejstarších dob vývoje vytvářených pravidel chování, kdy „zákony“ měly především povahu zakazujícího charakteru, spíše říkali, co se nesmí, než co se smí. Tímto pozůstatkem jsou pak jasně a stručně stanovená pravidla chování.

Interpretace pojmu

Tedy vysvětlení pojmu. Již nejstarší kodifikace římského práva z poloviny 5. století př. n. l. – Lex duodecim tabularum, obsahovala ustanovení, která vykládala určité pojmy, tak aby měly jasné pojmové vymezení a nebyl s nimi v praxi problém. Podobný účel měl i 16. titul 50. knihy Digest s názvem O významu slov.

Vyjádření názoru

Vyjádření názoru je velkým specifikem římského práva. Vyjádření názoru k určité právní otázce mělo původně charakter komentáře či odborného pojednání. Se zavedením *ius responendi ex auctoritate principis*, tyto názory získávají normativní sílu a s přijetím tzv. Citačních zákonů jsou pro soudce, tyto názory tzv. autorizovaných právníků, závazná a vytváří se tzv. „senát mrtvých“ jejichž díla, jen jejich díla, nikoli komentáře k nim, jsou pro soudce závazná. Dochází tak k situaci, kdy se jurisprudenci dostává legálního zakotvení jako pramene práva a díla Papiniana, Paulova, Ulpiana, Modestina a Gaiova, přestávají být odbornou právní literaturou a stávají se pramenem práva a jejich názory se stávají zákonem.

Kasuistika, z níž je možno vyvodit obecné pravidlo

Tento druh pramenů provádí rozbor určitého právního problému. Tento problém je buď částečně, nebo úplně vyřešen. Základem pro kasuistickou povahu je popis určitého jednání, nastínění myšlenkového postupu právníka, často i odkaz na další názory a řešení případu.

Obecná interpretační povaha

Obecná interpretační pravidla jsou rozeseta v Digestech na různých místech. Nejvíce jich obsahují dva tituly 50. knihy Digest císaře Justiniana (16. a 17. Titul). Jde o dva velmi rozsáhlé tituly, z nichž titul 16. je pojmenován *De verborum significatione* – O významu slov. 17. titul pak nese označení *De diversis regulis iuris antiqui* – O různých pravidlech starého práva.